

Ýer titremesinde öñe çykan adamkärçilik

Category: Kitapcy, Publisistika

написано kitapcy | 26 января, 2025

Ýer titremesinde öñe çykan adamkärçilik ÝER TITREMESİNDE ÖÑE
ÇYKAN ADAMKÄRÇİLİK

Ýer titremesi ýaly adatdan daşary heläkçilikler bolanda döwletler, ýurtlar we adamlar özara gatnaşyklarynda görkezýän iñňän ynsanperwerçilikli çemeleşmelerini başga wagtlarda-da görkezse, ynanyň, dünýäde uruş, dawa-jenjel diýen zat bolmazdy we planetamyz jennete öwrülerdi.

«0 nähili?» diýýän bolsaňyz, düşündirjek bolaýyn: Günorta-gündogarda ýer titredi welin, Türkiýä şobada kömek ýagyp ugrady.

Düýnki güne çenli terrorçylygy bahana edip Stambuldaky konsullyklaryny ýapan Ýewropa ýurtlary uçarlary dolduryp her dürli serişdeleri we halas ediş toparlaryny ugratdy, hatda

garaşylmadık ýerlerimizdenem halas ediş toparlary geldi. Habarlara tomaşa edip durkam, Gresiýadır Ysraýyldanam halas ediş toparlarynyň sebite gelip düşendigini gördüm we içimden «berekelä size!» diýdim.

Soňra sosial mediýada ýene bir zada gabat geldim: ýaş habarçy gyz howa menzilinde ýöräp barýan gyýyk gözli topara olary kese ýerli gelmişekdir öýdüp, iňlisçe «Nireli siz?» diýip soraýardy.

Gelen jogap habarçy gyz bilen bir hatarda meni-de gynançdan däl-de, begençden aglatdy.

Topar ata ýurdumyz gardaş Gyrgyzystandan gelipdi. Otuz ýyllap Orta Aziýanyň çar künjünde okuw jaýlaryny, saglygy goraýys merkezlerini, myhmanhanalary we howa menzillerini gurmadyk ýeri galmadık Türkiýäniň dadyna bu gezek öz kowumdaşlarymız yetişyärdi.

Özümiňem aslym türküstanly bolamsoň depäm gök diredi we begençden ýaňa hammama girdim-de içinden kilitläp agladym. Hammnda otyrkam birdenkä kyrk ýyl öň başdan geçirenlerim göz öňümde janlandı.

Sowet uçarlary obamyzy bombalap, häzirki ýer titremesine uçran şäherler ýaly ýer bilen ýegsan edende, hemme zadymyzy taşlap Päkistana gaçypdyk.

1982-nji ýylyň tomsunda Türk Howa Ýollarynyň üsti bilen Adana Howa menziline düşenimizde (şol wagt 14 ýaşymdadym) 19-20 ýaşly uzyn boýly ýigit hamana meni öňden tanaýan ýaly «Hoş geldiňiz!» diýip gujaklapdy.

Kiçijik bolamsoň, gözlerimi dikip ýokaryk bakanymda mähir bilen ýylpyldaýan jübüt göz we depämizde pasyrdap duran aý-ýyldyzly baýdak görüpdim.

Şol wagt ýylpyldaýan gözleriň yssysy we aý-ýyldyzpy baýdagyn berýän ynamy we arkaýynlygy ruhuma ornaşdy.

Şol wagtdan bärem ömürboýy aý-ýyldyzly ýurduň hyzmatynda

bolmagy özüме borç bilip, aňymyň bir künjüne oturtdym.

Yza ser salanymda, bu borjy mynasyp ýerine ýetirip bildimmi, oňa kepil geçirip biljek däl. Yone aý-ýyldyzly ýurduň dadyna ýetişmäge gelen kowumdaşlarymy görenimde, göýä munda meniňem paýym bar ýaly üýtgeşik buýsanç duýgusyny başdan geçirdim.

Akdepe owganystanly türkmenleriň ýasaýan – asfaltlanan ýoly, suw geçirijileri we elektrik togy ýaly hiç hili infrastruktalary bolmadyk, Amyderýanyň kenarynda ýerleşen türkmen posýology.

Posýologyň ilaty 200 ýyl mundan öňki döwrüň şertlerinde ýasaýar, ýagny, öýleriniň howlusynyň bir burçunda gazan çukurlaryny hajathana deregne ulanýarlar we agyz suwlaryny ýa derýadan ýa-da guýulardan daşaýarlar.

Ekin meýdanlaryny-da köplenç öküziň yzyna azal tirkäp sürüärler. Ynha, men şular ýaly obada doglup-ulaldym.

Ýer titrän gününiň ertesi meniň ýaly akdepeli dostum «Seret, biz akdepeliler bolup Türkىýä kömek toplajak bolýarys, ýygnan zatlarymyz azam bolsa, köpem bolsa, Mazary-Şerifdäki türk konsullygyna bermekçi. Senem goşulmakçym?» diýip sorady.

Men «Elbetde, janyň bilen goşularyn. Yone siz ol ýerde öñdenem kyn şertlerde ýasaýarsyňz, munuň geregi ýok. Türkîye güýcli ýurt, ol öz başyny çarar, daşardanam kömek gelip dur» diýenimde, dostum Hezreti Ybraýym pygamberiň (a.s) garynja hekaýatyny ýatladyp, «Bilýän, biziň maksadymyz tarapymyzy belli etmek» diýdi.

İşden ir rugsat alyp, derrew banka ylgadym we söz beren pulumy ugratdym.

Näme edemde-de olaňky ýaly ululykda bolmajagyny bilyän. Olar iki aýagy batgada, ýetde-gütdelikde ýaşap ýörkäler kömek etjek bolýardylar, men bolsa bir elim ýagda-bir elim baldaka berýärdim.

Gije uka gitmänkäm bir wideoýazga gözüm düşdi we gynanjym içime sygman, böwrüme pyçak sünjülen ýaly boldy durdy.

Garyp ata jübüsindäki bir gysym kökesini görkezip, «bulary çagalaryma berjekdim, emma indi olar ýok» diýip aglaýardy.

Ata hökmünde men onuň ýerinde bolan bolsam, onuň çekýän hasratyna döz gelip biljegime ynamym ýok.

Ýer titreme baradaky habarlara seredip durkam, menem hemmeler ýaly aşa tolgunýaryn, ruhum bir eýlák-bir beýlák çarp urýar, gören-eşiden bir wakam sebäpli çuň gynanja gark bolsam, başga bir täzeligi görenimde begenip monça bolýan, begenjime aglaýan.

Döwletleriň, ýurtlaryň, adamlaryň arasyndaky raýdaşlygy gördüğünsaýy adamkarçılık ölmändir, agzybir we parahatçylykly durmuşda ýaşabam biljek ekenik diýyän.

Gan-pyçak bolup oňuşman ýören goňşymyz Grecia bize gözleg-halas ediş toparyny ugradýar, grek telewideniýesi gepleşikleri ýer titremäniň bolan ýerinden alynan epizodlar bilen birlikde gynançly türk aýdymalaryny goýberip, gynanjymyzy deň paýlaşýar. Dünýäniň aňry ujundaky Meksika bize gözleg-halas ediş itlerini ugradýar.

Ýer titremesiniň birinji gündünden bări Türkىyedäki garyndaşlarymyň ýagdaýyny sorap, «geçdigi bolsun» diýip duran meksikaly Parižde ýasaýan kyrk ýyllyk dostum Iwette Kerettä we

onuň ýurduna şu setirler arkaly minnetdarlygymy bildirmek isleýärin.

Iwette Keretti bilen Mehiko-Sitide, 1996-njy ýyl

Bütin bu zatlardan soň şu sowal aňymdan geçýär: tebigy betbagtlyk bolanda külli adamzat bähbit ugrundaky çaknyşyklaryny bir gapdala zyñyp, bir ýere jem bolup bilýän bolsa – Russiýanyň Ukraiany bogmaga dyrjaşmagy, Siriýadaky uruş, Palestina-Ysraýyl konflikti, Türkiye bilen Gresiýanyň arasyndaky indi irizip başlan ikitaraply aýyplamalar ýa-da ABŞ-Eýran oňsuksyzlygy nämä gerek?

Külli adamzat ähli bähbit çaknyşyklaryny bir gapdala zyñyp, ikitaraply hormat-sylag, mähir-söýgi içre, parahatçylykda we agzybirlikde ýaşamak üçin hökman şular ýaly uly tebigy betbagtlyklary başdan geçirmelimi?

Ýer titremesinde öñe çykan adamkärçiligimizi başda wagtlaram dowam etdirip bilmerismi?

Esedulla OGUZ,
Türkiýeli türkmen žurnalisti.

Anna, 10.02.2023 ý.

© The Independentturkish Publisistika